

ANGLICKÝ SETR

- král mezi stavěči

Foto Adam Simandl

Helena Dvořáková

Po gordonsetrovi, představeném ve Světě myslivosti č. 4/2018, přichází na řadu další z reprezentantů britských ohařů dlouhosrstých – anglický setr. Díky své eleganci, ušlechtilosti a zejména nezaměnitelnému stylu práce si tento výsledek úsilí anglických chovatelů právem vysloužil titul král mezi stavěči.

DVĚ LINIE ANGLICKÉHO SETRA

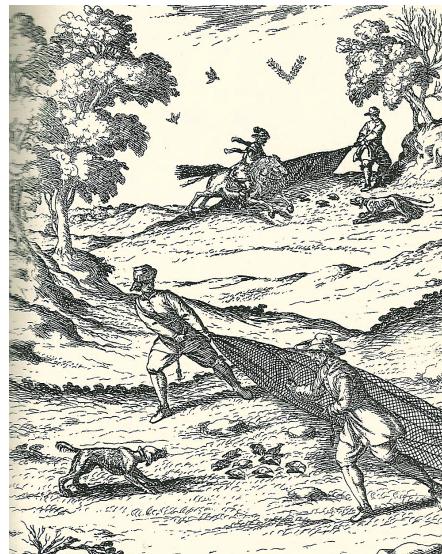
Stejně jako mnoho dalších plemen psů, která byla vyšlechtěna britskými chovateli, postihlo i chov anglického setra rozdělení na dvě linie – pracovní a výstavní. Se stejným problémem se setkávají chovatelé retrívru, španělu a dalších britských plemen, původně výhradně pracovních. Toto dělení vzniklo především proto, že na evropském kontinentu, ale i mimo Evropu byli psi z britských chovů mimořádně žádaní a reakcí na poptávku bylo následné zvýšení produkce štěňat na britských ostrovech. K tomu, aby byla udržována vysoká pracovní úroveň v populaci, je však nutné provádět tvrdou selekci na základě pracovních výkonů, resp. vrozených vloh. Ne každý chovatel měl ale schopnosti či možnost selektovat na tomto základě. Všichni zkoušení chovatelé potvrdí, že mnohem rychleji a snáz se v chovu daří upevnit exteriérové znaky (fenotyp), než udržet pracovní vlo-

hy. A tak se řada anglických chovných stanic vydala cestou, která přinášela rychlé úspěchy, a tím i zisky při relativně menší obtížnosti. Při chovu „na exteriér“ se hledalo především na to, aby jedinci byli co nejreprezentativnější. V případě setrů se začal zvětšovat jejich tělesný rámc a preferovalo se bohaté osrstění. Tento trend se projevoval od poloviny 20. století a trvá dosud.

VZNIK A PŮVOD PLEMENE

O původu stavěčů a počátcích jejich chovu na britských ostrovech nejlépe pojednává William Arkwright ve své slavné knize Pointer, která se zpozděním více než sta let konečně vysla také v češtině (Svět myslivosti č. 2/2018 – pozn. red.). I když je zaměřena speciálně na plemeno pointer, dozvídáme se v ní podrobně o historii stavěčů na ostrovech. Je třeba přjmout fakt, že tato skupina psů není v Británii původní, stavěči tam byli od 17. století dováženi z evrop-

Lov ptáků pod příkrajník se psy líbavými.

Dobový obraz zachycující anglické setry.

ského kontinentu. Jejich pravlastí je Středomoří. Psi typu setrů se do Anglie dostali ze Španělska přes Francii.

Na šlechtění anglických setrů se podílelo více chovatelů. Jedním ze zmiňovaných je reverend Harrison, který se intenzivně zabýval jejich chovem na konci 18. století. Jeho prioritou byly lovecké vlastnosti psů,

umožnili lovcům přiblížit se velmi blízko ke zvěři. Předtím, než se při lovů začaly používat palné zbraně, se ptáci lovili pod sítí, které se u nás říkalo příkrajník. Aby se pták dal sítí zakrýt, musel se lovec dostat co nejbliže. Právě díky „vystavování“ psů se to dařilo lépe. Proto byli psi s touto schopností vyhledáváni a jejich vloha selekcí upevňována.

I když známe mnoho plemen ohařů a jsou mezi nimi vynikající stavěči, přece jen ten ze všech „nej“ je anglický setr. Jako jediný zaujmá při vystavování polohu, při níž téměř leží. Však se také zpočátku stavěči nazývali „psi líhaví“ a tato poloha tedy nebyla takovou zvláštností, jakou je nyní. Pes byl totiž velmi často zakryt sítí zároveň s lovenou zvěří, takže kromě absolutního klidu, který musel zachovat v přímém kontaktu s ní, musel být i přiměřeně „skladný“. Způsob vystavování, tak jak ho známe u anglického setra, je tedy

vé výsledky na všech vrcholných soutěžích trialového typu.

Vše výše uvedené se ovšem týká jen pracovního typu této rasy. Typ, který je preferován na výstavách především v anglosaských zemích a tam, kde mají tyto země výrazný vliv (Holandsko, skandinávské státy), a podle nějž byl – bohužel – upraven i plemenný standard, který v současnosti platí v FCI, si nezachoval ze specifických znaků pracovní linie téměř nic. S trohou nadsázkou můžeme říci, že oba typy mají společné jen zbarvení.

CHARAKTERISTIKA

Anglický setr je velice ušlechtilý a elegantní pes, a to bez ohledu na to, zda pochází z výstavní, či z pracovní linie. Standard FCI ho charakterizuje jako psa středně velkého, čistých linií, elegantního v postoji i v pohybu. K povaze standard uvádí, že jde o plemeno velice aktivní, nadané mi-

Foto archiv autorky

Ušlechtilá blava dvojnásobného mistra světa Fino Vis Tranquilla, zbarvení blue belton.

nikoli ustálený exteriér plemene. Teprve později se chovatelé zaměřili také na vzhled – na tělesnou stavbu a barevné variety. O dnešní podobu anglického setra se zasloužil Edward Laverack, který položil základy moderního typu, a jeho následník Purcell Llewelin. Setři pocházející z jižní části Anglie měli bílou barvu s většími či menšími tečkami, stříkanci a plotnami barvy citronově žluté (lemon belton), oranžové (orange belton), játrově hnědé (liver belton), černé (blue belton) nebo trikolor. Přednost byla dávána jemně stříkané srsti po celém těle (belton) před velkými barevnými plotnami. Toto zbarvení je v populaci dochováno dodnes.

JEDINEČNÝ STYL ANGLIČANA

Je dobré představit si „angličana“ tak, jak byl znám na počátku minulého století a jak ho charakterizovaly tehdejší standardy. Byl nejmenší ze všech setrů, měl mimořádné schopnosti pro polní práci, jeho povaha byla velmi mírná a jemná, přátelská k lidem i ke zvířatům. Specifickým znakem anglických setrů byl zvláštní pohyb při práci v poli a neobvyklá pozice při vystavování.

Na tomto místě stojí za to připomenout, že schopnost vystavovat se objevila u některých honičů, kteří při kontaktu s ptáčem pernaté zvěře zůstávali stát a tím

Typický představitel anglického setra výstavního typu, zbarvení orange belton.
Foto Jan Tichý

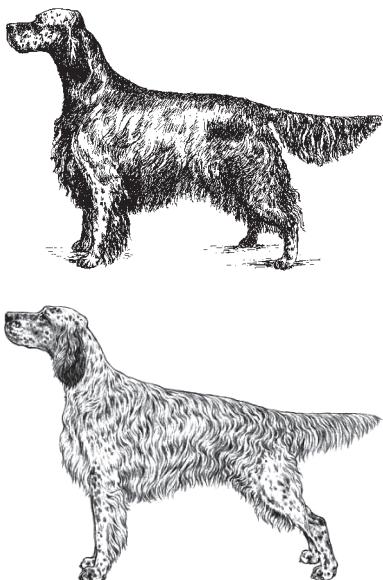
patrně archetypem tohoto projevu chování. Stejně tak způsob pohybu anglického setra v poli je velmi odlišný od všech ostatních ohařů, britská plemena nevyjímaje. V některých příručkách je charakterizován jako „pohyb kočky“. Angličan se totiž pohybuje sice velice rychle, ale přitom jako by se plížil – těžiště těla má velmi nízko nad zemí. Jeho pohyb se též přirovnává k plazení hada.

Také způsob, kterým angličan zabírá terén, je pro něj typický a opět se výrazně liší od dalších ohařů. Plnohodnotný anglický setr se pohybuje na poli hodně do šírky, přitom se ovšem drží nepříliš daleko před vůdcem. Dá se tedy bez nadsázký říci, že anglický setr je absolutním králem mezi stavěči, o čemž ostatně svědčí jeho špičko-

mořádnou loveckou vášní, přitom však velmi přátelské, s vyváženou povahou. Oproti dalším setrům (gordonsetr, irský setr a irský červenobílý setr) je tento stavěč v terénu rychlejší a lehčí, jeho pohyb je odlišný. O zbarvení je pojednáno výše, a jak již bylo uvedeno, v tomto ohledu se od sebe výstavní a pracovní typ angličana nijak zvlášť neliší.

TYP VÝSTAVNÍ A PRACOVNÍ

Současný trend v chovu výstavního typu, jak jej udávají výše zmíněné státy, preferuje psy mohutné, vysoké (výška v kohoutku se pohybuje v rozmezí 65–68 cm u psů a 61–65 cm u fen), se silnou kostrou. Čelisti kryjí bohaté pysky, které často přecházejí do volné kůže na krku.

Nahoře představíte výstavního, dole pracovního typu. Repro archiv autorky

Osrstění je velmi dlouhé a jemné a částečně se upravuje stříháním (slechy, krk, někdy též hřbet, tlapy). Takový pes ovšem nemůže vyhovět požadavkům kladeným na polní specialisty. Jistě že nemusí mít problém se splněním disciplín zkoušky praktického lovů, která se nazývá BICP a je velmi podobná zkouškám lovecké upotřebitelnosti, jak je známe u nás. Pokud si pes zachoval schopnosti k lovů, zvěř vyhledá a vystaví tak, jak to známe u jiných ohařů, tedy vestoje, a splnění „aportových“ disciplín už je jen a jen záležitostí jeho cvičitele. Proto mu není zamězen ani přístup k získání titulu interšampiona krásy.

Naproti tomu státy, v nichž se preferuje výkon před exteriérem, tedy Itálie, Francie, Portugalsko, Španělsko, Řecko a také následnické státy bývalé Jugoslávie, se vydaly jiným směrem – absolutní prioritou v chovu tohoto plemene je zachování a posílení všech jeho výjimečných pracovních vlastností. Je to právě Itálie, jejíž chovy pracovních linií se již dlouho drží na absolutní špičce. Anglický setr je tam nejoblíbenějším loveckým plemenem a jednou z nejpopulárnějších ras vůbec. Psi z italských chovných stanic ovlivňují chov pracovních anglických setrů v celé kontinentální Evropě, ale i v Anglii a v zámoří. Ve standardu, který je uveřejněn na internetu, je výslovně uvedeno, že výška v kohtouku téhoto psů by neměla přesahovat 60 cm. Je to požadavek pochopitelný, protože má-li si pes zachovat schopnost své-

Ač k tomu anglický setr není původně určen, dokáže se naučit aportovat různou zvěř. Foto archiv autorky

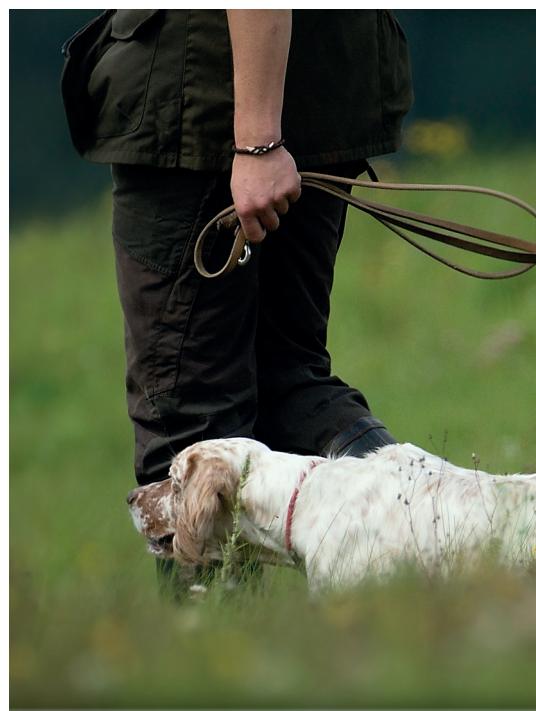
ho zvláštního pohybu, je třeba, aby tomu odpovídaly jeho tělesné proporce. Rámec angličana pracovního typu je tedy vždy obdélníkový, předloktí jsou krátká, aby pes byl co nejvíce nad terénem, substancie velmi suchá, umožňující psovi značnou rychlosť a vytrvalost. Hlava má velmi výrazný stop a dobře vyvinuté, ne však volné pysky. Osrstění je mnohdy méně bohaté, většinou se vůbec neupravuje. Je-li delší, upravují se krk a tlapy, nikdy ne slechy. Ve střední Evropě se můžeme v současnosti setkat se psy obou typů.

POČÁTKY CHOVU U NÁS

U nás se anglická plemena ohařů objevovala již za Rakouska-Uherska. Tehdy to byl kupodivu nejčastěji gordonsetr, který byl vyhledáván lesním personálem. Zkoušky ohařů za první republiky se nazývaly „hledačky“ a v podstatě šlo o zkoušky polní typu FT. První poválečné soutěže Field-Trial se začaly konat od 60. let a pořádal je tehdejší Klub chovatelů anglických ohařů. V té době u nás byli angličtí setři chováni v nemnoha tradičních chovech, výrazně populárnější byli pointři a irští setři. Tehdy ještě nebylo dělení na dva zmíněné typy tak patrné, angličtí setři byli špičkoví psi pro polní práci a z dnešního pohledu byli bez výjimky pracovního typu. Na konci 60. let se s uvolněním pohybu přes hranice dostalo do ČSSR několik zajímavých importů, které u nás v dalším období ovlivnily chov. Prvním z importovaných psů byl Brig, dovezený ze SSSR. Za zmínu stojí, že v SSSR

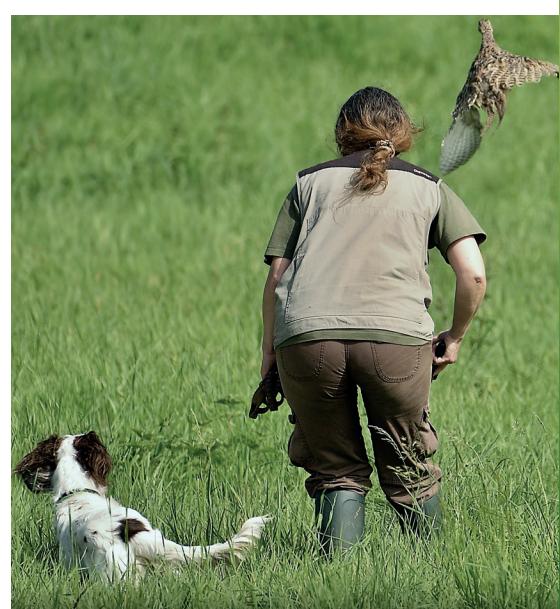
se velmi dlouho dařilo zachovat původní nezměněné linie anglických plemen, která se tam dostala již na konci 19. století. Napomohla tomu politická situace. Po Velké říjnové socialistické revoluci v roce 1917, kdy byly kontakty okolních států se SSSR zmrazeny, byli ruští chovatelé a především lovci nuceni pracovat jen s „materiélem“, který měli doma. U jejich psů se jim tak povedlo udržet vynikající pracovní vlohy a pokaždé, když k nám byl dovezen nějaký plemeník ze SSSR, velmi kladně ovlivnil pracovní vlohy potomstva. Po rozpadu SSSR a otevření hranic bohužel došlo k obrovskému přívalu různých importů do Ruska, a původní ruské linie se všemi osobitými kvalitami zcela zanikly.

Postupování za zvěří. Foto Adam Simandl

Anglický setr při typickém vystavování... Foto archiv autorky

... a při klidu před pernatou zvěří. Foto Adam Simandl

Dalším importem, který se výrazně uplatnil v našem chovu, byl rumunský pes Fix de Carei. Z italské krve u nás působili psi Mopo del Brembo a Kim v. Crailsheim (vržený v Německé spolkové republice), kteří byli potomky vynikajícího psa ICH Gipa del Brembo. Italskou krev také vedli Eros z Medláneckých vrchů a později přímo z Itálie dovezený pracovně vynikající Dick, kterého vlastnil známý slovenský herec Július Pántik. Ještě jednou došlo k dovozu dvou psů ze SSSR – bratrů Tristana a Toma Sayera Fomičev. U všech těchto plemeníků se výška v kohoutku pohybovala okolo 62 cm, takže z dnešního pohledu je můžeme považovat za představitele pracovního typu. V 70. a 80. letech u nás působili také importovaní psi, kteří vedli anglickou krev. Byli to maďarskí psi Fidelius Caesar a Fidelius Dániel. Psi měli v kohoutku sice ještě pouhých 62 cm, ale další importovaní jedinci Percy v. Crailsheim i Biss z Rysiego Wykrotu už měli 66, resp. 65 cm. V české populaci plemene pak od počátku 80. let došlo k výraznému nárůstu výšky v kohoutku.

Po otevření hranic po roce 1989 se dovoz psů pochopitelně značně zvýšil. Z té doby je dobré připomenout alespoň fenu Livii od Benčiča, zakladatelku chovu Vis Tranquilla, dovezenou z již neexistujícího chovu z Chorvatska. Kromě jiných úspěchů dokázala témař nemožné – získat titul Mistra Itálie v práci na koroptve. Jde o královskou disciplínu italských cvičitelů a tehdy je porazila vůdkyně z Česka s fenou z Chorvatska.

SOUČASNOST

V současnosti se v České republice můžeme setkat s oběma typy anglického setra. Naši chovatelé však většinou nerespektují toto dělení, takže není snadné rozoznávat, jaký angličan a s jakými schopnostmi ze štěňátka, které si pořídíme, vyrost. Dá se však říci, že na výstavách převažují psi anglického výstavního typu. S otevřením hranic a s možností startů na evropských soutěžích si někteří z milovníků nádherné práce anglických setrů dovezli pracovní psy s velkým podílem italské krve či jedince přímo z Itálie, kteří jsou na trialových soutěžích schopni v zahraniční konkurenci obstát. Předvádějí báječnou práci, jakou můžeme vidět jen a jen u anglického setra.

Velkým zadostiučiněním pro všechny, kteří investovali prostředky do dovozu jedinců z pracovních linií (nejen anglických setrů, ale i dalších britských plemen), jsou opakovane vynikající výsledky na mistrovství světa ohařů, kde jsou otevřené kategorie družstev i jednotlivců. Česká reprezentace se této vrcholné akce účastní témař pravidelně. Stojí za to zmínit umístění, na nichž se vždy podíleli především angličtí setři: 2004, 2005 a 2006 – 2. místo; 2007 a 2008 – 3. místo; 2010 – 1. místo, „Mistr světa“; 2014 – 2. až 3. místo; 2015 – 2. místo. Je to výčet vskutku obdivuhodný zejména proto, že témař vždy jde o reprezentační výjezdy, na jejichž realizaci si účastníci shánějí finanční prostředky sami, bez pomoci našich mysliveckých a kynolo-

gických organizací. Že by někde něco nefungovalo...?

Také v kategorii jednotlivců již dosáhli naši psi na příčky nejvyšší. Pes Fino Vis Tranquilla z českého chovu získal dokaženě dva nejvyšší tituly, jichž stavěč může dosáhnout, a to Mistra světa louv ohařů (2010, Slovensko) a Mistra světa sv. Huberta (2013, Chorvatsko). Na jeho úspěšnou kariéru navázal v poslední době pes Alex importovaný z Itálie, který na specializovaných soutěžích anglických setrů zatím získal následující výborná ocenění: Mistrovství světa anglických ohařů Srbsko 2015 – Excellent 3, Evropský šampionát anglických setrů Srbsko 2016 – res. CACIT, CACT, Evropský šampionát anglických setrů Francie 2018 – res. CACT. Oba úspěšné psy vycvičila a též předváděla Vladimíra Dvořáková, která vlastní chovou stanici Vis Tranquilla, z níž vycházejí pracovní anglické setři špičkových kvalit.

*Autorka:
Helena Dvořáková,
rozhodčí pro exteriér a výkon ohařů,
Bystrice (okr. Benešov)*

Anglický setr je specialista na polní práci

Nejen na téma uplatnění anglických setrů v lovecké praxi jsme hovořili s jejich dlouholetým chovatelem a cvičitelem, osmašedesátniletým Miroslavem Dobrozemským z Lodína u Nechanic (okres Hradec Králové).

Profesí zootechnik se věnuje myslivosti v honitbě Mysliveckého spolku Starý háj Petrovice a na lově ho vždy doprovázeli „angličani“ a též dlouhosrstí jezevčíci. Ve zmíněných aktivitách má zdárneho pokračovatele v synovi Miroslavovi.

Co ovlivnilo vaše rozhodnutí věnovat se právě anglickým setrům?

Setři se mi vždycky líbili a toužil jsem je mít pro jejich eleganci a atraktivní exteriér. Když jsem někdy koncem 80. let viděl, jakou práci na poli předváděly dvě feny anglického setra Miroslava Vávry z Kobylíc u Nového Bydžova, konkrétně prostorné hledání ve dvojici, typické vystavování a přiznávání, úplně mě to uchvátilo. Od té doby angličany chovám a využívám při lově.

Který byl vaším prvním?

Byla to fena Fleur Majko právě z chovu cvičitele Miroslava Vávry. Měla vynikající lovecké vlastnosti a stala se zakladatelkou mojí chovné stanice z Lodinských luhů. Ve čtyřech vrzích po třech psech dala pravoně i exteriérově kvalitní potomky. Mnoho z nich se uplatnilo v chovu. Momentálně mám její vnučky. S angličany ze svých odchovů jsem úspěšně absolvoval zkoušky vloh, podzimní zkoušky, lesní zkoušky i speciální zkoušky z vodní práce. Úspěchy jsme sklidili i na

výstavách, kde моji odchovanci získali čekatelství CAC, CACIB a tituly Vítěz plemene nebo Klubový vítěz.

Čím jsou angličtí setři výjimeční?

Existuje hodně plemen ohařů a jsou mezi nimi výborní stávčí, ale anglický setr je podle mého názoru ve všech ohledech přední. Je to dáno jeho charakteristickým pohybem v poli a způsobem vystavování, který je odlišný od ostatních ohařů, britské nevyjímaje. Angličan se při hledání pohybuje velmi rychle, efektivně a systematicky s točením proti větru, přičemž to vypadá, jako kdyby se plížil. Terén zabírá hodně do šířky, ale poměrně blízko před vůdcem. Typické je pro něj i to, jak pevně vystavuje téměř vleže a spontánně postupuje bez vyrážení zvěře. V páru spolehlivě přiznává. Kdo si tento styl práce oblíbí, zůstává angličanům věrný po celý život.

Je chov angličanů zatížen nějakými zdravotními problémy?

Obecně vzato jsou angličtí setři zdravé plemeno bez větší

genetické zátěže. I u nich však může v průběhu života dojít k výskytu některých dědičných chorob, například k dysplazii kyčelních kloubů, loketní dysplazii, hluchotě nebo různým alergiím.

Jak to vypadá s výživou a péčí?

Anglický setr je aktivní pes, který ze sebe vydá množství energie. Proto potřebuje odpovídající výživu na úrovni psů velkých plemen v zátěži. Mně se osvědčilo kompletní suché krmivo, rozdělené pro dospělé psy do dvou denních dávek. Hedvábná srst vyžaduje pravidelné kartáčování. Před výstavou je dobré trochu vylepšit krmnou dávku a zvýšit péči

o srst. Samozřejmostí by měla být každodenní kontrola světel, slechů a také péče o chrup.

Jsou angličtí setři nároční na výchovu a výcvik?

Ani bych neřekl. Angličan je pes, který dobře reaguje na přiměřenou výchovu a výcvik. Výchova vyžaduje důslednost, pevnou ruku a samozřejmě také trpělivost. Výcvikem utvrzené znalosti si dobře uchovává a obratně rozvíjí. Díky přirozené inteligenci si mnohé návyky osvojuje velmi snadno. V rodině je přátelský a hravý až do omrzení. Vůči cizím lidem není agresivní a stejně bezproblémový je i v kontaktu s jinými psy.

K jaké práci své angličany využíváte?

Především k polní práci, ostatně na ni jsou angličani specialisté. Své psy používám na honech na bažanty, zajíce a kachny, kde spolehlivě dohledávají střelenou či postřelenou zvěř. Po dobrém zacičení jsou klidní před zvěří, srstnatou ignorují. Také klid po ráně nebývá problém. Při dohledávkách pracují náruživě a systematicky, díky skvělému nosu dohledají téměř jakoukoli, i zdánlivě nedohledatelnou zvěř.

Angličani se dají využívat i k dosledu spárkaté zvěře, opět po patřičném výcviku, ale není to jejich doména. Svoje psy zásadně nepoužívám k dosledu divočáků, hlavně kvůli nebezpečí úrazu. Na tuto práci mám je-

Můžete se s našimi čtenáři podělit o nějaký lovecký zážitek s angličany?

Na lov u mě provázejí již třicet let a za tu dobu jsem s nimi měl spoustu zážitků. Na jeden si ale vzpomínám velmi dobře, i když se stal už hodně dávno. Jeho aktérkou byla moje první fena Fleur Majko. Byl jsem s ní na zaječím honu, které v těch dobách byly zcela běžné. Po ukončení leče jsme se sešli na kraji lesa ke svačině. Kolegové mě upozornili na postřeleného zajíce, který ležel na zasněženém poli snad kilometr od nás. Na tu vzdálenost ho skoro nebylo vidět. Poslal jsem Fleur na hledání vpřed. Aniž by zajíce viděla, běžela směrem, kde ležel. Když se k němu přiblížila, zajíc vyrazil a ještě dob-

zevčíky. Mám zkušenosť, že když se angličan přece jen dostane do styku s divočáků, tato zvěř ho nijak zvlášť nezajímá.

Jsou vrození aportéři?

To o nich nelze říci, ale dají se k přinášení velmi dobře vycvičit. Důležité je, aby pes měl do aportu chuť. Aport se mu v žádném případě nesmí zprostit. Dobře vedeným výcvikem se z angličana stane spolehlivý aportér nejen veškeré drobné užitkové zvěře, ale i škodné – kun, lišek nebo psíka mývalovitěho. Moji psi s velkou chutí přinášejí střelené i postřelené kachny z vody a rákosí.

rý kilometr před fenou uháněl. Nakonec mu přece jen došly síly. Fena zajíce pevně uchopila a během dlouhé cesty ke mně ho ani jednou neupustila. Pak mi ho vsedě vzorně odevzdala. Po zásluze si mohla společně se mnou vychutnat vydatný potlesk přihlížejících lovců za perfektně odvedenou práci. Měl jsem z ní obrovskou radost. Na takový zážitek se nezapomíná.

Děkuji za rozhovor.

Dalibor Pačes

Foto archiv
Miroslava Dobrozemského

**Vojenské lesy a statky ČR, s.p.
ve spolupráci s Armádou ČR
pořádají akci pro veřejnost**

ARMÁDA, LESNICTVÍ A MYSLIVOST NA LIBAVÉ

**Sobota 16. června 2018 od 8.00 do 16.30 hodin
Areál Heřmánky, Lesní správa Potštát**

GPS: 49.6477092N, 17.6019589E

Výstava trofejí zvěře ulovené v honitbách
VLS ČR, s.p., divize Lipník nad Bečvou
v myslivecké sezóně 2017/2018 včetně jeleních shozů
z jarní sezóny v honitbě Libavá

Komentovaná výstava psů loveckých plemen

Letová ukázka dravců a sov

Ukázka bojové techniky a ručních zbraní AČR

Chovatelská ukázka plemen chladnokrevných koní
a jejich kombinovaná soutěž

Lesní pedagogika
pro dětské návštěvníky

Laserová střelnice

Více na
www.vls.cz

